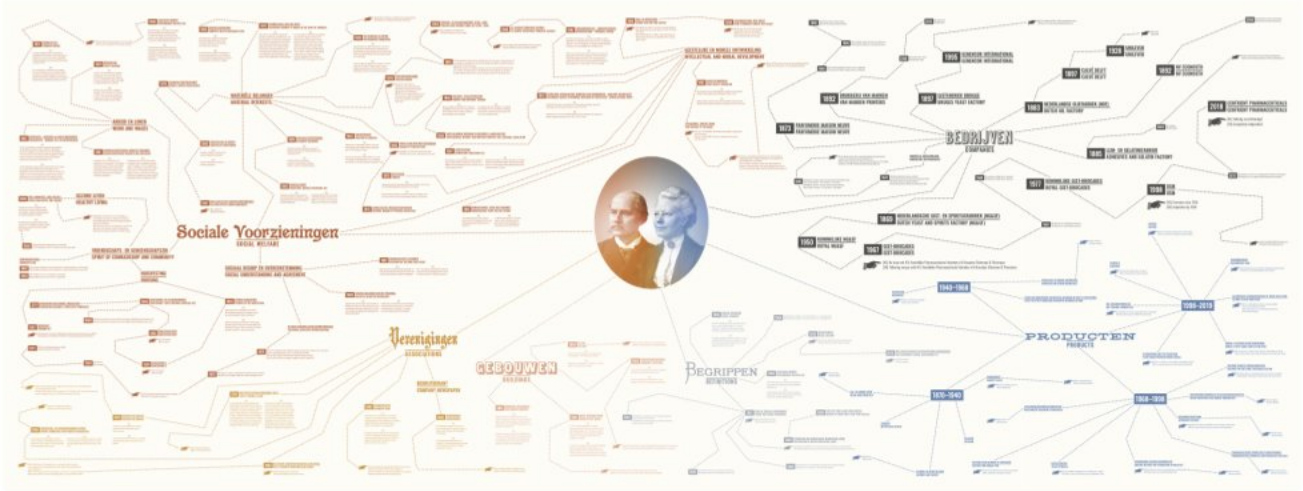

LICHAAM & GEEST

LICHAAM & GEEST

DE GEMEENSCHAP | 1885 | LICHAAM · BEWEGING

Sparta – Een gezond lichaam

In (plm) 1895 stelden de leden van Sparta zich trots op voor de fotograaf. Ze hadden een vaandel en dat moest (rechts achterin) ook op de foto. En het doel van de vereniging: voornamelijk "sterke knullen" kweken.

Jacques van Marken vond lichamelijke beweging belangrijk voor zijn werknemers. In 1885 werd in De Fabrieksboed opgeroepen om lid te worden van een vereniging voor onderlinge lichaamsoefening. Maar liefst 23 jonge mannen meldden zich aan. Zo ontstond de gymnastiek- en schermvereniging Sparta. In het gebouw De Gemeenschap was speciaal voor dit doel een gymzaal gemaakt.

Opmerkelijk was dat het lidmaatschap voor kantoorpersoneel verplicht werd gesteld. Ook wie vooral zittend werk verrichtte, moest dus bewegen.

WIST U DAT? Gezond bewegen was bij Van Marken niet voor iedereen een vrije keuze.

Open Huis Delfts Geschiedenisfestival

LICHAAM & GEEST

1884 | LICHAAM · HYGIËNE

Schoon water – Gezondheid begint thuis

Uit: Stadsarchief Delft objectnr. 1891

1927

Toen het Agnetapark werd aangelegd, was schoon drinkwater niet vanzelfsprekend. Het water in de Voordijkhoornsepolder was verontreinigd. Jacques van Marken liet daarom een afzonderlijke polder creëren.

Dagelijks voeren twee boten naar Scheveningen om vers duinwater voor parkbewoners op te halen. Huisvrouwen konden bovendien warm water aftappen dankzij stoom uit de Gistfabriek.

WIST U DAT? Delft werd volgens de mindmap pas in 1890 aangesloten op de waterleiding.

Open Huis · Delfts Geschiedenisfestival

LICHAAM & GEEST

1880 | LICHAAM & GEEST · ZEKERHEID

Het bedrijfsziekenfonds – Ziek, maar niet zonder inkomen

In de negentiende eeuw kon ziekte een arbeidersgezin zwaar treffen. Bij de Gistfabriek bestonden al vroeg regelingen voor zieke werknemers. Vanaf de oprichting ontvingen zij bij ziekte een uitkering van 40 tot 80 procent van hun inkomen.

In 1878 werd vastgelegd dat werknemers eerst zes weken volledig loon kregen, vervolgens zes weken de helft en daarna zes weken een kwart. In 1880 kwam er een bedrijfsziekenfonds, aanvankelijk op vrijwillige basis.

WIST U DAT? Op aandringen van De Kern werden in 1894 twee onbetaalde ziektedagen afgeschaft.

Open Huis · Delfts Geschiedenisfestival

LICHAAM & GEEST

PAREL 04 | 1878 | GEEST · KENNIS

De bibliotheek – Voedsel voor de geest

Jacques van Marken vond het belangrijk dat werknemers hun kennis konden vergroten. Vanaf 1878 stelde hij boeken beschikbaar die personeelsleden gratis mochten lenen. Aanvankelijk gebeurde dat zelfs bij hem thuis.

Later verhuisde de bibliotheek naar het Gemeenschapsgebouw in het Agnetapark. De collectie groeide uit tot ongeveer 2.400 boeken: kennis én ontspanning binnen handbereik.

WIST U DAT? De directeur stelde aanvankelijk zijn eigen huis open voor het uitlenen van boeken.

Open Huis · Delfts Geschiedenisfestival

LICHAAM & GEEST

1883 | GEEST · MUZIEK

De Harmoniekapel – Muziek verbindt

In 1883 werd de Harmoniekapel opgericht.
De Gistfabriek zorgde voor instrumenten, repetitieruimte en een dirigent. In het Agnetapark kwam zelfs een muziektent.

De kapel groeide uit tot een belangrijk onderdeel van het gemeenschapsleven. Er was een Gistmars en voor Agneta van Marken, beschermvrouwe van de kapel, werd de Agnetamars gecomponeerd.

WIST U DAT? De vereniging leeft voort als Koninklijke Harmoniekapel Delft.

Open Huis · Delfts Geschiedenisfestival

LICHAAM & GEEST

1882 | LICHAAM & GEEST · CREATIVITEIT

Huisvlijtonderwijs – Leren met hoofd en handen

Vanaf 1882 gaf docent Hazelhorst huisvlijtonderwijs aan kinderen van Gistarbeiders, volgens de Zweedse slöjd-methode. De gemaakte werkstukken werden tentoongesteld in De Tent of elders in Delft.

Agneta van Marken richtte in 1884 ook een naai- en breischool op voor kinderen, jongeren en echtgenotes van werknemers. Creativiteit en praktische vaardigheden kregen zo een plek naast het gewone onderwijs.

WIST U DAT? In 1920 telde de naai- en breischool honderd meisjes van 6 tot 18 jaar.

Open Huis · Delfts Geschiedenisfestival

LICHAAM & GEEST

1880 | GEEST · SOCIAAL WELZIJN

Marie Kruseman – Zorg voor de mens achter de werknemer

In 1880 werd de afdeling Belangen van het Personeel opgericht. Aan het hoofd stond sociaal ingenieur Knuttel, bijgestaan door Marie Kruseman.

De afdeling hield zich bezig met de belangen en omstandigheden van werknemers en geldt als een voorloper van maatschappelijk werk binnen bedrijven. De mindmap noemt Kruseman de eerste maatschappelijk werkster van Nederland.

WIST U DAT? De Gistfabriek had al in 1880 een afzonderlijke afdeling voor personeelsbelangen.

Open Huis · Delfts Geschiedenisfestival

LICHAAM & GEEST

PAREL 08 | 1892 | LICHAAM & GEEST · ONTMOETING

Het Gemeenschapsgebouw – Lichaam en geest onder één dak

Het Gemeenschapsgebouw in het Agnetapark was een plek om elkaar te ontmoeten, te leren en te ontspannen. Er waren cursussen, vergaderruimten, een bibliotheek, een gymnastieklokaal voor Sparta en een kleuterschool.

Hier kwamen de idealen van Jacques en Agneta van Marken samen: lichamelijke ontwikkeling, geestelijke vorming en gemeenschapszin. De mindmap omschrijft het gebouw als het eerste buurthuis van Nederland.

WIST U DAT? In één gebouw kon men leren, lezen, vergaderen en bewegen.

Open Huis · Delfts Geschiedenisfestival